

БЕСІДКА
THE RAINBOW
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

Рік III

Березень 1956

Ч. 3 (19)

— Кобзар приїхав! Тарас Григорович Шевченко приїхав! — залунали вигуки.

Ілюстрація П. Холодного до оповідання Н. Лівницької-Холодної на стор. 2-ій.

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелоги.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожному серці одбивалась
Чистою луною.

Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги,
Ораль будем свої ниви,
Рідні перелоги.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Україні.

Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє, —
„Огню іскра великого”
Навік не згасає!

Щоб між нами не вгасало
Проміння величне,
Ти „поставив на сторожі”
Слово твоє вічне.

Н. Лівницька-Холодна

БЛАКИТНА КВІТКА

Був тихий і гарячий літній вечір. Сонце зайшло, і природа готувалась до сну. Стихали одна по одній пташки у величезному парку розкішного панського маєтку. В недалекому селі Мосівці люди, потомлені тяжкою працею, одне по одному лягали спати, щоб встигнути хоч трохи відпочити до світанку.

Тільки в багатому панському палаці ніхто не збирався спати. Життя кипіло там весело й нестримно. З розчинених вікон чути було мелодійні звуки музики і радісні голоси та сміх. Дім дідички Вільхівської був знову повний гостей. У великій залі з вікнами на два боки, під звуки домашньої оркестри, танцювали одягнені за останньою модою пані й пани. В бічних сальонах грали в карти.

Раптом серед гостей залунали голосні вигуки:

— Приїхав! Приїхав!

— Хто приїхав?

— Кобзар приїхав! — галасувала молодь. — Тарас Григорович Шевченко приїхав!

Чутка про приїзд молодого поета вихром облетіла дві сотки гостей і викликала в усіх бажання якнайшвидше його побачити. Молодь оточила його з усіх боків і радісно вітала.

Тараса Григоровича не змішала ця галаслива зустріч. Він уже звик до успіхів, до слави. В Петербурзі він кілька років обертався в колі високоосвічених і талановитих людей, учився, одержував медалі й признання за свої праці в

Академії Мистецтв, а його дві книжки, „Кобзар” і „Гайдамаки”, розійшлися по всій Україні. Скрізь їх читали, вчили його вірші напам’ять, декламували.

Шевченка привіз до дідички Вільхівської, на гаряче її прохання, український поет Євген Гребінка. Тепер він стояв збоку і задоволено усміхався, дивлячись, як радісно зустрічають його приятеля.

Тарас Григорович приязно відповідав на привітання, усміхаючись доброю, веселою усмішкою. Це був молодий чоловік середній на зріст і приємної зовнішності, з розумними сірими очима, що ніби роз’яснювали якимсь внутрішнім світлом його обличчя. Він був добре вдягнений, гарно тан-

цював і добре знав російську та французьку мови. Вони обидві панували в той час у панських родинях України. І в цей вечір навколо Тараса Григоровича лунали майже виключно ці дві мови. Тільки зрідка хтонебудь, щоб приподобатись поетові, казав кілька слів по-українському. Його вірші вже почали будити в серцях помосковлених українських панів приспану любов до поневоленої батьківщини.

Тараса Григоровича забрали в один з бічних салонів і, як завжди, почали просити, щоб деклямував щось із своїх віршів. Особливо палко просила чарівна молоденька пані з блакитними очима в розкішній бальовій сукні, прикрашеній блакитними квітами.

Тарас Григорович не дав себе довго просити. Він любив і вмів деклямувати. Приємним схвильованим голосом почав читати з пам'яті свої чудові вірші. Присутні слухали, затаївши дихання. З найбільшим захопленням слухала молода пані з блакитними очима. Скінчивши деклямувати, Тарас Григорович жартома попрохав собі в нагороду блакитну квітку, одну з тих, що прикрашали сукню красуні.

Забава затягнулась далеко за північ. Тарас Григорович танцював, співав, його змушували пити за своє власне здоров'я, його величали, подивлялися.

Аж на світанку, втомлений, вирвався він з галасливого товариства і побіг відпочити до парку. Потомились також і гості. Палац поволі стихав. Замовкли звуки музики, веселе товариство розходилося на відпочинок.

А в парку і в селі починало прокидатись життя. Зацьвірінькали птахи, заметушилися у зеленій травичці комашки. А на селі селяни-кріпаки бралися до своєї щоденної тяжкої праці.

Тарас Григорович вийшов з парку і пішов у поле назустріч пастушкам, що гнали на пашу телят та гусей. В руках у нього була квітка, яку він одержав від блакитноокої красуні. Але він не

думав про неї. Серце його боліло, коли порівнював він в думках життя панського двору і життя села. Там, звідкіля він вийшов, було багатство, безжурність і неробство. Тут, на селі, була нужда і невсипуца праця.

Тарас Григорович знав, що й українські пани були невільниками московської держави, що й вони могли лише мріяти про волю й незалежність України, але вони, принаймні, не знали тієї гіркої біди, що обсіла бідних кріпаків.

„Кругом неправда і неволя”, — подумав поет і сумно зідхнув, сідаючи на межі. Погляд його упав на скромну синеньку квіточку, що росла поміж колосками збіжжя.

— Волошка! — прошепотів він зворушено.

Яка ж вона була інша, не така, як та пишна холодна квітка, що служила за прикрасу молодій красуні! Якась рідна, своя! Тарас Григорович ніжно торкнувся устами улюбленої польової квітки.

Потім устав і поволі вернувся до парку. Чоло його було нахмурене, очі дивились гостро й рішучо. В думці повторював він собі знов святу обіцянку — служити своєму бідному народові, віддати йому всі сили, все своє знання, свій талант, своє завзяття.

Тарасові Григоровичу не хотілось іти назад до панського палацу, де йому було приготовлене вигідне ліжко в одній із кімнат. Він ліг на траві під деревом і заснув, стомлений від вражень і думок.

СЕЛО НА УКРАЇНІ

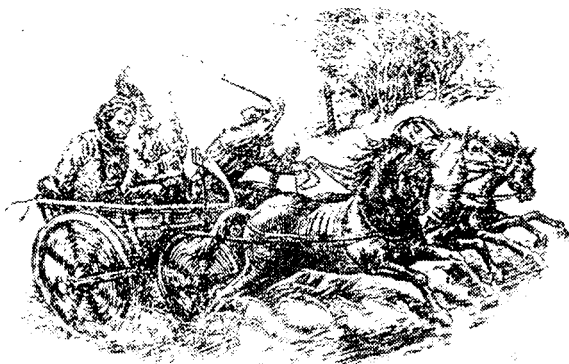
(Уривок з поеми „Княжна”)

Село — і серце одпочине.
Село на нашій Україні
Неначе писанка.

Село
Зеленим гаєм поросло,
Цвітуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати,
Неначе диво. А кругом
Широколисті тополі,
А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори за Дніпром.
Сам Бог витає над селом.

Т. Шевченко

Розповісти бракує слів,
 Як волею Тарас радів,
 Сміявся і ридав ураз;
 Немов зо сну збудивсь Тарас,
 Мов з ясним сонцем побратався.
 В малярську школу записався,
 Картини гарні малював
 І вірші теж писати став.
 Згадав у віршах давню славу,
 Козацьку силу і державу,
 Згадав забуту давню волю,
 Закопану в могилі в полію,
 Зробив велике диво з див:
 Народу душу розбудив.
 До братньої він кликав згоди,
 Взивав ламати перешкоди,
 Відважно розривати пута,
 Що Україна в них закута.
 Він мудру книгу написав
 І „Кобзарем” її назвав,

Шевченка везуть на заслання
 Картина В. Касяна

У неї вклав він заповіти,
 Як українцям треба жити,
 Як гартувати душі кволі,
 Як вибиватися з неволі.

**

Злякався цар пророчих слів,
 Увесь він гнівом закипів,
 Що правду смів Тарас писати —
 Шевченка наказав спіймати,
 Його в кайдани закував
 І в чужину глуху, далеку,
 В безлюддя, на мороз і спеку
 Солдатом у степи заслав.
 Минуло десять довгих літ —
 Тарас посивів і поблід
 Від смутку, від важкої туги
 І від ворожої наруги.
 Але у серці не змінився,
 Катам своїм не покоровся
 І, хоч душею він терпів,
 У ній носив він волі спів.
 Як цар умер, його звільнили,
 Та жити вже не стало сили,

Шевченко в неволі
 Картина І. Іжакевича

Бо всю її поет віддав,
 Щоб рідний нарід не пропав,
 Щоб не занидів у неволі,
 Щоб паном став на власнім полі.
 Він щастя, волю і любов,
 Палку, гарячу серця кров
 Пожертвував за рідну справу
 І, хоч умер на чужині,
 Зате у рідній стороні
 Він заслужив безсмертну славу.
 І там, на Канівській горі,
 Де грають води у Дніпрі,
 Де береги, ліси і кручі,
 Де чути, як реве ревучий,
 І де лани широкополі,
 Спочив поет краси і волі.

За Ю. Ш.

Михайло Маморський

Пам'ятник на могилі Шевченка
 Фото

ШЛЯХ ДО СЛАВИ

Т. Шевченко
Автопортрет

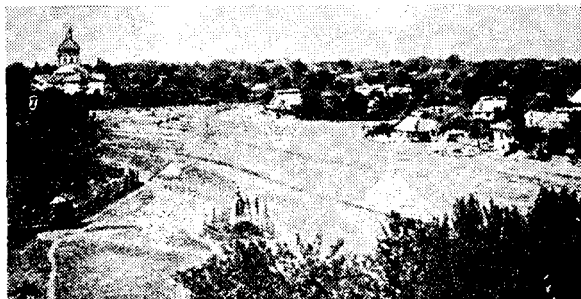
Чи кожен, діти, знає з вас,
Як жив Кобзар Тарас?

**
*

Він уродився в Україні,
У Моринцях, в сільській хатині,
А у Кирилівці зростав,
Аж поки юнаком не став.
Тарас убога був дитина,
Убога вся була родина,
Не вільні люди-козаки,
А тільки панські кріпаки.
Як мав Тарасик дев'ять літ,
Матуся кинула цей світ:
Її ще молоду в могилу
Кріпацьке лихо положило.
І батько ліг у домовину,
Лишив Тараса-сиротину.

**

Зостався хлопець без опіки,
Зосталось горе з ним велике,
Та він не піддавався сльозам,
Із лихом сміло бився сам:
Поміж людей ходив-просив,
Щоб хто добра його навчив.

Село Кирилівка
Фото

Любив він дуже малювати,
Тож маляра пішов шукати,
Та пан учитися не дав,
У панський двір Тараса взяв.
В дворі хлопчина був слугою,
То в кухні, то в передпокою.
Та рисувати не лишив,
Хоч пан і сердився і бив.
І пан подумав: „Хлопець здібний,
Та й і мені маляр потрібний —
На маляра нехай учитися,
Мені він потім пригодиться!”
І вчився в малярів Тарас,
Хоч гірко бідував не раз.

Дідусь розказує Тарасові про минуле
Ілюстрація П. Андрусєва

Ось Петербург, царів столиця!
Сюди, немов бездомна птиця,
Замандрував юнак Тарас.
До нього на короткий час
Ласкава тут всімкнулась доля:
Скінчилась його неволя.
Між статуй кам'яних богів
У парку раз його зустрів
Іван Сошенко з Богуслава.
Він був маляр; малярська справа
Йому цікава і близька.
Уздрів малюнки юнака
І похвалив за хист, роботу,
У серце кинув захоту.
Так стали друзями нараз
Іван Сошенко і Тарас.
Угадували й інші люди,
Що славу той Тарас здобуде,
Що слід йому допомогти
Дійти до ясної мети.
Зібрали гроші, пан узяв
І волю юнакові дав.

ЩАСЛИВА ЗУСТРІЧ

Тарас Шевченко написав не тільки „Кобзаря”, але й драму „Назар Стодоля”, та кілька повістей. Друкуємо тут уривок із повісти „Мистець”. В цьому уривку розказано, як маляр Іван Сошенко зустрів у парку молодого Тараса, познайомився з ним, полюбив його та зацікавився ним. Колись цю повість прочитаєте повністю і з неї довідаєтеся про визволення Шевченка з кріпацтва, про його пауку в Академії Мистецтв і про те, як він став не тільки славним поетом, але й визначним малярем.

Ілюстрація П. Андрусєва

Підходячи до того місця, де велику алею пере-різує поперечна, я трохи-трохи не спіткнувся на живу людину в брудному бавовняному халаті: вона сиділа на відрі, саме проти статуї Сатурна.*

Я зупинився. То був хлопець років на чотирнадцять чи п'ятнадцять; він озирнувся і почав щось ховати в пазуху. Я підійшов ближче до нього і спитав, що він тут поробляє.

— Нічого я не роблю, — відповів він, засоромившись, — на роботу йду, та по дорозі зайшов оце в сад. — Трошки помовчавши, він додав: — Я малював.

— А покажи сюди, — кажу до нього, — що ти там малював.

Він витягнув з пазухи чвертку сірого паперу і боязко подав мені. На папері доволі гарно був напкіцований Сатурн.

Довго тримав я в руках малюнок та любувався замурзаним обличчям автора. У незугарному та худорлявому обличчі його було щось привабливе, найпаче в очах його, розумних і тихих, наче в дівчинки.

— Чи ти часто ходиш сюди малювати? — спитав я його.

— Щонеділі, — відповів він, — а коли робимо де тут поблизу, то і в будень заходжу.

— Ти вчишся малярства?

— І живопису, — додав він.

— А у кого ж ти в науці?

— У покойового маляра, в Ширяєва.

Я хотів був розпитати в нього ще деякі подробиці, але він узяв відрю з жовтою фарбою в одну

руку, а в другу жовту ж таки витерту здорово щітку і намірився йти.

— Куди ж ти халашся?

— На роботу, а то я й так уже запізнився; прийде хазяїн, так перепаде мені.

— Зайди до мене в неділю вранці, і коли є в тебе ще які малюнки своєї роботи, то принеси мені показати.

— Добре, прийду. А де ж ви живете?

Я написав йому на його малюнку свою адресу, і ми розійшлися.

**

Тричі тільки бачив я мого нового знайомого, а вже здружився з ним, вже прилип до нього, полюбив його.

За часм приятель мій розповів мені про своє життя. Сумне, журливе оповідання! Він розповів його так просто, ані єдиної риски докору й нарікання! Доки не чув я його сповіді, я міркував собі: яким би робом поліпшити його виховання, а по сповіді — годі було й думати: він був кріпак!

Мене так приголомшила оця сумна новина, що в мене зовсім зникла надія на щось краще. Принаймні з півгодини ми сиділи мовчки. Нарешті, він розбудив мене з мого приголомшення плачем. Я глянув на нього і спитав, чого він плаче.

— Вам прикро, що я...

Він не договорив і залився слізьми.

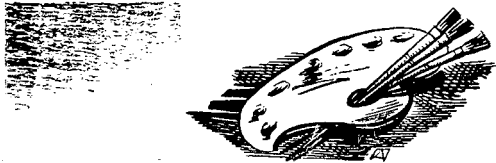
Як умів, я запевняв його, що — ні, і ми вернулися до мене в господу. По дорозі зустріли ми старого Венеціянова.** Привітавшись, він пильно подивився на мого товариша і, добряче усміхаючись, спитав:

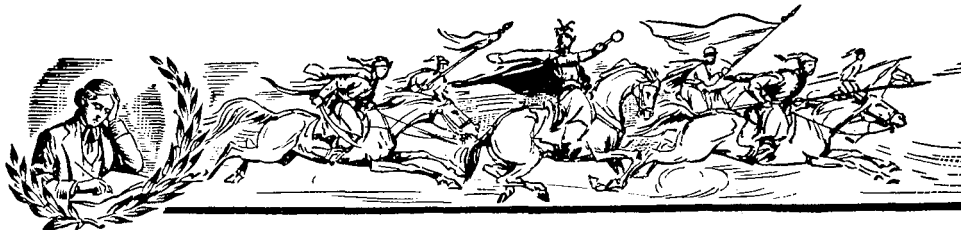
— Чи не буде і з цього мистця?

Я відповів: і так, і не так. Він спитав про причину. Я нишком розказав йому. Старий задумався, міцно стиснув мою руку, і ми розійшлися. Венеціянов своїм поглядом і стиском руки моєї неначе докоряв мені за безнадійність. Я підбадьорився і згадав декого з мистців, учнів і годованців Венеціянова. І мені, правда, невиразно мигнуло щось, ніби та надія на обрії.

* Сатурн — назва староримського поганського бога хліборобства.

** Венеціянов — один із мистців, що зайнявся справою визволення Шевченка з кріпацтва.

Т. Шевченко

ВИБІР ГЕТЬМАНА

Ілюстрація П. Андрусєва

У неділеньку у святую,
У досвітнюю годину,
У славному-преславному
Місті Чигирині,
Задзвонили в усі дзвони,
З гармати стріляли,
Превелебную громаду
Докупи скликали.
З святими короґвами
Та з пречесними образами
Народ з попами
З усіх церков на гору йде,
Мов та Божа бджола гуде.
З монастиря святого
У золоті, аж сяє,
Сам архимандрит виходжає,
Акафист читає,
Поклони покладає.
Поважно та тихо
У раннюю пору,
На високу гору
Сходилися полковники.
І військо, як море,

З знаменами, з бунчуками
З луґу виступало
Та на трубах вигравало,
І на горі разом стало.
Замовкли гармати,
Оніміли дзвони,
І громада покладає
Земнії поклони.
Молебствіє архимандрит
Сам на горі править,
Святого Бога просить, хвалить,
Щоб дав їм мудрости дознати,
Гетьмана доброго обрати.
І одногласне, одностайне
Громада вибрала гетьмана —
Преславного Лободу Івана,
Лицаря старого,
Брата військового.
У труби затрубили,
У дзвони задзвонили,
Вдарили з гармати,
Знаменами, бунчуками,
Гетьмана укрили.

НА ЧУЖИНІ

Я на гору високою
Виходжу, дивлюся,
І згадую Україну
І згадать боюся.
І там степи, і тут степи,
Та тут не такі:
Руді-руді, аж червоні!
А там — голубії,
Зеленії, мережані
Нивами, ланами,
Високими могилами,
Темними лугами.

Т. Шевченко

І ВИРІС Я НА ЧУЖИНІ...

І виріс я на чужині
І сивію в чужому краї:
Та самотному мені,
Здасться, кращого немає
Нічого в Бога, як Дніпро
Та наша славная країна...

Між горами старий Дніпро,
Неначе в молоці дитина,
Красується, любується
На всю Україну.

Т. Шевченко

ЩЕЗЛИ ВЖЕ СНІГИ...

Щезли вже сніги, морози,
На шибках замерзлі сльози —
У садочку поміж віти
Походжає теплий вітер,
Сірі хмари розгортає,
Синє небо замітає.

А з-за хмари Сонце: „Діти,
Вже вам в хаті не сидіти!
Рукавиць вам не носити,
В Вихра ласки не просити!
Як ладнали ви з Зимойою
Не скучали тут за мною?

Ілюстрація М. Левицького

Діти кличуть: „Сонце миле!
За тобою ми тужили!
Хоч Зима тут панувала,
Нас у лід не закувала!
Хоч Мороз сердито дмухав,
Та ніхто його не слухав!

Хоч Вітрило в очі віяв,
То нічого нам не вдіяв —
Нас усіх надія гріла,
Що Весна прилине мила,
Вкриє поле квіточками,
Піде в танець з діточками”.

Рояльник

ПРОЛІТЕЛИ ЖУРАВЛІ

Сніг розтав, і ждані гості
Над ланами вже розкутої землі, —
У блакитній високості
Пролетіли гострокуттям журавлі.*

Пролітали, клекотали,
Мов хвалилися просторам, що вони
Краці дні заповідали —
Перші прояви прозорої весни.

І на дворі, на просторі
Розгулялися нестримно, дружньо ми:
Всі веселі і бадьорі,
Бо збулися осоружної зими!

Довго-довго проводжаєм
В небі синім журавлині табуни,
Бо за ними, — добре знаєм, —
Прийдуть гарні дні чарівної весни!

Сонце щедрими руками
Килими порозстеляє по землі
Оксамитні, з квіточками...
Бо вже в небі пролетіли журавлі.

О. Кобець

ПРОЛІСКИ

З ліжечок ми встали,
так було цікаво:
що там далі, далі
у ліску за ставом?

Стримувала неня,
кликала по йменнях:
— „Лялю, Лелю, глянь,
де ж в такую рань?”

Ми ж то не зважали,
до ліска край поля —
далі, далі, далі! —
ми побігли в льолях.

Тут ми й заблукали
і просити стали:
— Як ми змерзли в рань!
Сніжечку, розтань!

О. Лятуринська

* Поворот журавлів і лелек із вирію означає в Україні прихід весни.

ЦЕЗАРЕВА ПОМСТА

Ілюстрації М. Михалевича

Від того часу, як большевики розстріляли батька Ніночки, а маму позбавили роботи та відібрали від неї хату, десятилітня дівчинка пізнала, що таке горе й злидні. Жила вона з матір'ю на краю міста в убогій хатині, яку відступив їм господар не так для прибутку, як з милосердя. Там вони й тужили та сумували — мама, Ніночка і великий пес Цезар.

Хата стояла над ярмом, у якому був ставок. За ярмом, на місці зрубаного лісу, були кущі, а далі стояв великий дубовий і грабовий ліс. Добре ще, що мама вміла кравцювати — кому блюзку пошис, кому спідничку, і заробітками з того вони сяк-так трималися. Але й Ніночка не сиділа без роботи. Почувши якось, що мама турбується, чим вони взимку будуть опалювати хатину, Ніночка взяла мотузок і пішла до лісу. Бірний Цезар пішов разом з нею. Нав'язавши сухого хмизу, Ніночка відложила один сухий патики і промовила до Цезаря:

— А це — для тебе! Треба самому заробляти на хліб!

Цезар був розумний пес і, коли Ніночка з натугою звалила свою в'язанку на плечі, він схопив патики зубами і гордо пішов попереду. Коли спочивала Ніночка, спочивав і Цезар, поклавши патики на землю.

Кожного дня Ніночка з Цезарем ходили до лісу. Купа хмизу коло хатини збільшувалась. Одного разу, спускаючись у яр з в'язанкою хмизу, Ніночка побачила гурт приміських хлопців, що бавилися в м'яча. Хлопці теж її побачили.

— О, йде хазяйка! — глузливо засміявся один з молодших, Петро. — Анумо, хлопці, відніmemo в неї хмиз та вкинемо в ставок!

— Що це ти! — обізвався старший Михайло. — У неї батька розстріляли, а ти хочеш хмиз одняти! Спробуй но зачепити Ніну — побачиш, чи не схопить тебе Цезар за горлянку!..

— Та я що? Я жартую! — виправдувався Петро. Тим часом Михайло підійшов до Ніночки і поважно запитав:

— Паливо заготовляєш?

— На зиму! — відповіла Ніночка. — Тепер погода гарна, а взимку може бути така хуртовина, що й носа з хати не виставиш!

Цезар поклав свій патики, підійшов до Михайла й обнюхав його. Він завжди так робив, коли хотів довідатись, що це за людина. Обнюхавши, він дружньо покрутив хвостом.

— Завтра підеш також по хмиз? — запитав Михайло.

— Піду, бо ще багато треба палива!

— Давай, я піддам тобі на плечі! — промо-

вив Михайло, піднімаючи в'язанку з землі.

Михайло вернувшись до хлопців, дав наказ:

— Завтра кожний мусить прийти сюди з мотузком. Навчу вас нової гри.

**

Другого дня, коли Ніночка верталася з лісу, хлопці йшли слідом за нею. Завважила їх Ніночка аж тоді, як підійшла до своєї хати.

— А куди це ви несете? — запитала здивовано дівчинка, побачивши у них в руках хмиз.

— На купу! — відповів Михайло.

Купа біля хати відразу побільшала на цілий віз.

— Ану, хлопці, гайда ще раз! До вечора ще встигнемо!

Хлопці пішли до лісу ще раз. На поворотній дорозі їх зустріла баба Мотря.

— Що то ви носите хмиз, як бджоли мед? — запитала бабуся.

— Це для Ніночки, в неї батька немає! — відповів Михайло.

— Боже діло робите, дітки! — промовила бабуся. — Хай вас Цариця Небесна нагородить за добре серце!

Підбадьорені хлопці працювали і другий день і третій. Дровами на зиму мама і Ніночка були забезпечені.

Пізно восени дівчинка збирала в лісі гриби. Вертаючись додому, на корчівці* зустріла мисливця з рушницею. Підійшла ближче і затремтіла — це був начальник повітової Чека,** де розстріляли її батька!..

— А що ти тут робиш? — спитав по-московському начальник.

— Гриби збираю! — відповіла перелякана Ніночка.

— Багато назбирала?

— Ось у кошику! — показала Ніночка. Тим часом Цезар підійшов до чекіста, обнюхав його і відійшов, загарчавши сердито — а-р-р-р!

— Сердитий у тебе собака, бачу.

— Ні, він дуже добрий. То ви йому не сподобались.

— Продай мені його!

— О, ні, ні за які гроші! Цезарю ходім! — і Ніночка рвучко рушила додому.

— „Цезар його не любить, — подумала дівчинка, — може відчуває, що він убив мого тата...”

Вона пригадала, що Цезар колись врятував батькові життя, коли на нього кинувся в лісі вовк.

Одного разу, коли Ніночка мандрувала лісом, із гущака вийшов сусідів син Омелько. Ніночка знала, що його давно немає дома, що він у повстанцях. Большевики вже кілька разів розпитували про нього.

— Ніно, Ніночко! — покликав Омелько. — Ти сама?

— Будь спокійний! Тільки Цезар зо мною.

Омелько підійшов ближче і добув з кишені шматок тонкої білої березової кори. На ній було щось написане.

— Заховай, серце, цю записочку між свої грибки і ввечері занеси до Панаса Калини. Знаєш його!

— Гарзд, занесу.

— Тільки... нікому нічого... — і Омелько поклав собі пальця на губи.

— Знаю!.. — шепнула дівчинка, поклала шматок кори в кошик, привітно всміхнулася і пішла.

З того часу Ніна кілька разів переносила в село Омелькові записочки.

Одного разу Омелько поклав їй у кошик цілий задрукований листок.

— Гляди ж його, мов ока!.. Діло важне!

Ніна мовчки кивнула головою.

Аж одного разу... сталося! Як тільки вийшла вона на узлісся, з-за куща підвелася постать чекіста.

— Знову за грибами?

— Так, за грибами, — ледве прошепотіла Ніночка, побілівши, мов полотно. — Але...

— Часто грибки збираєш! — заговорив чекіст, злорадо всміхаючись. — А давай, я погляну, скільки назбирала.

— Я... цим разом... нічого не знайшла!.. — скрикнула Ніночка, захищаючи свій кошик. Але чекіст простягнув руку, схопив за кошик і рвонув до себе. З його уст почувся прокляін.

— Ах! — крикнула злякано Ніночка і, похитнувшись, упала на землю.

Нараз, мов чорна блискавка майнула в повітрі, і Цезар вагою свого п'ятидесятифунтового тіла кинувся на груди чекіста. Гострими, як ножі, іклами вп'явся в його горлянку. Чекіст повалився на землю, випустивши з рук рушницю. Спочатку хотів боронитись, але Цезар рвав, шматував його, і тільки тоді відступив, коли впевнився, що ця погана людина вже не встане. Коли охолов з люті, побачив Ніночку, що втікала поміж кущами. Покинув чекіста і наздогнав її.

— Ти його задавив? — запитала дівчинка, дрижачи, мов листок на осиці. Але в голосі її не було докору. Вона пригадала собі, що той са-

БІЛОСНІЖКА

Сценічний образ у 5-ти відслонах на казкових мотивах

IV ВІДСЛОНА

Королівська палата

(Кімната, як у 1-ій відслоні. Королева біля дзеркала, прибирається, приглядається)

Королева.

Щиру правду мені, дзеркальце, скажи:
Хто найкращий на все царство, покажи!

Голос дзеркала.

Пані королево, ви найкраща тут,
Нема що казати!
Та живе в хатині з карликами в горах
Крала Білосніжка, мов та ясна зоря,
То вона гарніша є від вас стократ.

Королева. От і одурив мене Доброяр! *(Ходить неспокійна і люта по кімнаті. Стала, думає. Бере плящину й гребінь, наливає з плящини на гребінь отрути. Дивиться в дзеркало й говорить):* Завтра, моє дзеркальце, інакше ти мені скажеш. Як устроюлю цей затруєний гребінь в волосся, вона більше жити не буде! *(Малює облизгзя темною фарбою, вбирає на себе одяг перекупки і знову дивиться в дзеркало).* Не впізнає мене! *(Виходить).*

V ВІДСЛОНА

У хатині карликів

(На одному з ліжок непорушно, вся в білому, лежить Білосніжка. Входять карлики)

1 Карлик. Де ж наша Білосніжка?

мий чекіст замучив її батька і багатьох інших невинних людей. А скільки їх ще могло згинати від його катівських рук?

Чекіста знайшли на другий день. Лікарі докладно його оглянули і ствердили, що смерть настала внаслідок великого крововиливу. Такі рвані рани міг зробити лише хижий звір, правдоподібно вовк.

Ніночка ж таємницю Цезаревої помсти зберігала двадцять років і виявила її аж тоді, як втекла від большевиків на Захід. Навіть мамі призналася не скоро після випадку.

А вірний Цезар закінчив своє життя 1933 року не то від голоду, не то від старости.

* корчівка або корчунок — місце, де вирубано ліс і вирвано-викорчувано з землі пеньки з корінням.

** Чека — скорочене з московського „Чрезвычайна Комісія” — так називалася большевицька поліція в перші роки панування большевиків на Україні. Службовців-поліцистів, що працювали в Чека, називали „чекістами”.

(Карлики розглядаються, а побачивши Білосніжку, підбігають до неї)

1 Карлик. Вона непритомна!

2 Карлик. Що сталося?

3 Карлик. Якийсь гребінь у волоссі! *(Виймає гребеня).*Білосніжка *(розплющує очі, підводиться).* Де це я?

1 Карлик. Що з тобою сталося?

Білосніжка. Вона вже пішла?

2 Карлик. Хто такий?

Білосніжка. Була тут якась жінка, продала мені гребінчик і розчесала мені волосся. Тоді щось зо мною й сталося!..

(Карлики зглядаються один на одного)

5 Карлик. То була королева, твоя мачуха. Вона чесала тебе?

Білосніжка. Чесала — оцим гребінчиком.

6 Карлик. Він, певно, затруєний.

3 Карлик. Якби були не вийняли гребеня, то ти б умерла.

1 Карлик. Білосніжко! Уважай тепер. Ніколи нікого не впускай до хати! Ми тепер відходимо.

3 Карлик. Пам'ятай! Нікого не впускай до хати! *(Карлики виходять. Білосніжка порастається в хаті, співаючи пісеньку. Чути стукіт у віконце. За віконцем видно жінку в одязі перекупки).*

Білосніжка. Хто там? Я нікого не впускаю в хату.

Жінка. І мене не впустиш?

Білосніжка. Ні, карлики заборонили.

Жінка. Мені байдуже, бо свої яблука я вже продала. А це одно, що ще залишилося, я тобі подарую.

Білосніжка. Дякую вам, але я нічого не можу брати.

Жінка. Може ти боїшся отрути? Дивись, я розріжу яблуко надвоє. Одну половину з'їм сама, другу ти з'їси. Бачиш, яке воно гарненьке!

Білосніжка (протягає руку, бере яблуко, кусає і падає додолу).

Жінка (дивиться в вікно й злорадо сміється). Біла, як сніг, рожева, як кров, і брови в неї чорні, як темна нічка... Тепер не врятують тебе твої карлики. (Зникає. Входять карлики, побазили непригоду Білосніжку, підносять, рятують, одні вбігають, інші вибігають. Метушня. Кладуть Білосніжку на ліжку, стають кругом неї навколішки, плазуть. Входить королева).

Королевиц. Яка вона гарна! Яка красуня! Хто вона?

1 Карлик. Королівна Білосніжка.

2 Карлик. Недобра мачуха її отруїла.

3 Карлик. Позаздрила її вроді.

Королевиц (підходить і підіймає за плече Білосніжку). Ось кусок яблука випав їй з уст!

1 Карлик. Це ним, певно, мачуха отруїла Білосніжку.

Білосніжка (розплющує очі, побазила королевица). Ах, Боже, де це я?

Королевиц. Серед добрих людей, Білосніжко! Ти мені припала до вподоби! Ходи зо мною до замку мого батька, там ти станеш мою дружиною. Підеш?

Білосніжка (дивиться на королевица й дає знак згоди головою).

Королевиц (до карликів). А вас, друзі, за те, що були такі добрі для Білосніжки, попрошу всіх на наше весілля.

7 Карлик (вбігає). Білосніжко, королеву, твою мачуху, зустріло нещастя. Впала з коня на камінь і забилася.

1 Карлик. Це — кара за її злочин.

(Карлики уставляються двома рядами до дверей, підносять угору свої лістарики і, добувши трубок, грають веселого марша. Звільна виходять у двері. За ними ступає остання пара, королевиц і Білосніжка).

(Кінець)

ПРИГОДИ СІРКА

I

Ілюстрація М. Бутовича

Біг Сірко. Куди? Байдуже.
Біг собі сюди, туди,
Аж пустився до калюжі,
Щоб хлиснути там води.
Чи була велика спека,

Чи натура вже така,
В кожному разі ще здалека
Наготовив язика.
І вже добре замахнувся,
Та відскочив, бо жажнувся,
Бо побачив під водою
Щось обросло бородою,
Щось кудлате, щось мохнате,
Щось таке, що не пізнати,
А до того, наче роги,
Догори задерло ноги.

Наш Сірко відважний дуже —
Мить, і скочив у калюжу,
Тицьнув мордою в болото,
Щоб довідатися, що то.
Всю калюжу скаламутив,
Сколотив усе болото,
Не зумів, однак, збагнути,
Що там сталося, що було то.
У багнюці морда вся —
Не Сірко, а поросся.

Угадай тепер, читачу,
Що Сірко в калюжі бачив.

С. Риндик

У ЛЯЛЬКОВОМУ ТЕАТРИ

Ілюстрації П. Холодного

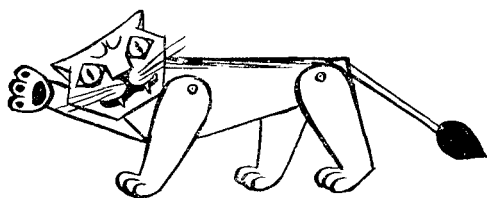
За стінами за білими
У парку є театр.
У тім театрі сіли ми
Собі в передній ряд.

„Увага, увага!
Дивіться, дивіться:
На гору сувора
Виходить тигриця!”

За стінами за білими
У парку є театр.
Від страху пересіли ми
На три ряди назад.

„Увага, увага!
Дивіться, дивіться:
На гору сувора
Виходить левиця!”

За стінами за білими
У парку є театр.
Від страху пересіли ми
Аж на останній ряд.

Тоді сусіда нам сказав:
— Не бійтеся, чого ви?
Тигриці ці, левиці ці —
Це ж звірі паперові.

А щоб живих побачити —
Порадити вам рад:
Підіть на них поглянути
В зоологічний сад.

Леонид Полтава

Авторів і видавців, які бажають, щоб їхні видання для дітей були обговорені у „Веселці”, в відділі „Що читати?”, просимо надсилати свої твори у двох примірниках на адресу Редакції „Веселки”.

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

У МАЛЯРСЬКІЙ СТУДІЇ

Наш читач Микола Лавріненко з Нью Йорку прислав такий допис про своє навчання в малярській студії:

Я — учень малярської студії мистця М. Радиша. Мені дуже цікаво ходити на лекції малювання. Ми малюємо різними фарбами й олівцями. У погідні, теплі дні п. Радиш водить нас до різних парків, музеїв і звіринців, де ми рисуємо або малюємо те, що бачимо кругом нас. У холодні дні вчимося в залі. Учителю розкладає на столі різні предмети, які мусимо нарисувати, або намалювати. Учителю оглядає нашу працю, робить поправки й зауваження, щоб на другий раз ми знали, як правильно малювати. Малюємо також різні картини з власної уяви. В минулому навчальному році наша малярська студія влаштувала дві виставки праць своїх учнів. Перша виставка відбулася на півріччя для батьків, друга наприкінці навчального року для громадянства.

КОЛЯДУЮТЬ ЗІ ЗВІЗДОЮ

Оці маленькі гучулики — це учні школи українознавства в Нью Порті, в Австралії. Вони йдуть колядувати із зіркою. Під час Різдвяних свят в Австралії немає ані холоду, ані снігу, — панує гарна, тепла, літня погода, хоч це січень.

ЯК ПЕРЕВЕЗТИ?

Юрчик і Наталя з татом і мамою поїхали влітку на прогулянку. Прийшли над річку. Побачили човен, але такий малий, що міг вдержати тільки одну дорослу людину, або двоє дітей. Усі вміли плавати човном та веслувати і захотіли дістатися на другий берег. Як вони це зробили?

(Розв'язати це завдання найкраще при допомозі сірників. Один сірник — це буде човен, другий — батько, третій — мати. Четвертий сірник зломимо надвоє — це будуть діти. А річку намалюємо на папері).

5. ХТО Ж ЦЕ?

Плиг-плиг! Скiк-скiк!
В нього нiжки прудкi,
В нього вушка довгенькi,
В нього хвостик куценський...
Хто ж цей побiгайчик?
Це сiренький

Свген Яворiвський

6. НАЗВИ ДЕРЕВ

У кожному реченнi знайдiть назву дерева:

1. Там, на горi, хатина стоiть.
2. Початок речення пишемо з великої букви.
3. Пiду бавитися на городi грабельками.
4. В часi вiйни порито поля гарматами.

7. МАГIЧНИЙ КВАДРАТ

— — — — час, коли не iмо скоромного
— — — — рiка на Волини
— — — — влаштовує заручини молодих
— — — — iнакше — батько

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК

Розв'язки загадок, вiмщених у 2-му числi „Веселки” за лютий 1956 р.:

1. ХРЕСТИКIВКА: банк, баща, Таня, глiд, глум, араб, арфа. Букви на мiсцi хрестикiв дають: б а н д у р а.
2. ХРЕСТИКIВКА: ланя, Iран, сiль, орач, Вiра, Афон, плай, Iлля, Случ, ива, Ямпе. Букви на мiсцi хрестикiв дають: Л i с о в а П i с н я.
3. ЗАГАДКОВI КАРТОЧКИ: а) Волинь, б) Почаїв.
4. МАГIЧНИЙ КВАДРАТ: мох, око, хор.

ВИСЛIД ЛЬОСУВАННЯ ЗА ДОБРИ РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК iз 2-го числа „Веселки” за лютий 1956 р. Правильнi розв'язки прислали такi дiти: Андрусяк Зеновiя, Воронка Людмила, Гудь Маруся й Юрко, Дзюбинський Орест, Дозорський Володимир, Ярослав, Сфремов Iрина, Жарська Анна, Климишин Iван, Козак Сянiя, Мартинок Юра, Мисинин Вiра, Мосiйчук Аскольд, Мостович Аня, Пiсецька Леся, Постолок Iрина, Процок Маруся, Сеєнко Леся, Тимкiв Iрема, Халупа Рома, Хом'як Галина, Якубовський Андрiй, Ярош Богдан, Генрик-Березовський Степан.

У виказi правильних розв'язок за сiчень пропущено прiзвище Мисинин Вiри.

У вислiдi льосування нагороду отримали: Мартинок Юра, Сеєнко Леся, Якубовський Андрiй.

На нагороду призначено сценiчну картину Романа Завадовича п. н. „Кобзарєва гостина”.

Розв'язки загадок, вiмщених у березневному числi „Веселки”, прислали до кiнця березня ц. р. Хто правильно розв'язе вiсi загадки — вiзьме участь у льосуванні нагород. Список учасникiв льосування й виграних нагород вiмщимо в числi „Веселки” за кiвтець ц. р.

НАША ПОШТА

Нашi Читачi й Прихильники — Роман та Володимир Мудрик i Вiктор Бiленко — пишуть:

Ми задумали колядувати на наш журнал „Веселку” i наколядували шiсть долярiв, якi вислаємо на пресовий фонд. Ми дуже любимо „Веселку” i з нетерпеливiстю чекаємо на її прихiд.

Маруся i Юрко Гудь надiслали такого листа:

Кожного разу читаємо пильно „Веселку” i вiдгадуємо загадки. Нам дуже сподобався вiршик „Найкраща iграшка”. Вiн промовив нам до серця, i тому послаємо на пресовий фонд „Веселки” два долари.

Вiдновiдь Редакцiї:

Дорогi дiти! Бачимо, що „Веселка” справдi припала Вам до вподоби, коли Ви не тiльки пильно читаете її, але й власним трудом здобуваєте грiш, щоб прислати даток на пресовий фонд свого дитячого журналу. Так само складаємо подяку Юрi Мартинокови, що прислав на пресовий фонд два долари. Щоб i iншi дiти пiшли Вашим слiдом, вiмщуємо ще раз вiршик „Найкраща iграшка”, що так зворушив серця Марусi й Юрка Гудь.

НАЙКРАЩА IГРАШКА

Дома в кожнiм закапелку
Маю iграшок багато,
Та дiстану де „Веселку” —
От тодi у мене свято!

Всякi там казки, пригоди,
Вiршi, загадки, картини
I цiкавий свiт природи —
Втiха, радiсть для дитини.

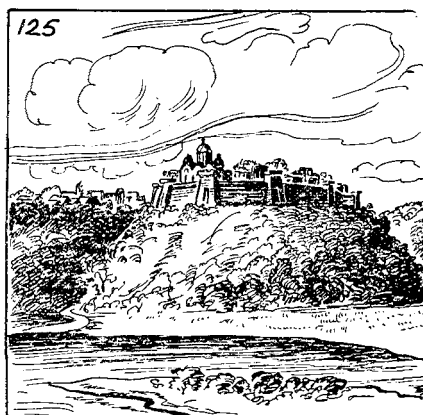
Не забудьте ж, любi тату,
Зараз вислати доплату
До щоденника „Свободи”,
Де „Веселка” ця виходить!

Бо „Веселка” звеселяє,
Бо „Веселка” нас навчає,
I несе мiж нашi стiни
Подих вiтру з України.

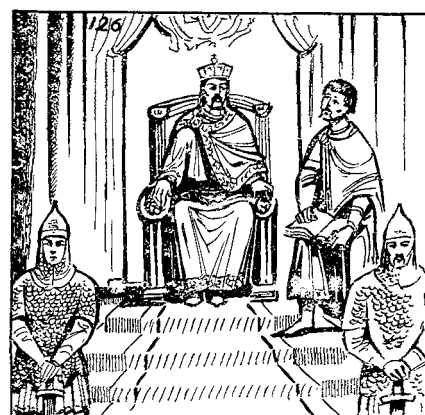
„ВЕСЕЛКА”, iлюстрований журнал для української дiтвори, щомiсячний додаток до щоденника „Свобода”. Виходить на початку кожного мiсяця. Адреса Редакцiї й Адмiнiстрацiї: „SVOBODA”, Р. О. Box 346, Jersey City 3, N. J. Редагус Колегiя з членiв Об'єднання Працiвникiв Дитячої Литератури. Редакцiя застерiгає собi право виправляти матерiали. Передруки нових творiв i репродукцiї iлюстрацiй, вiмщених у „Веселкi”, тiльки за попередньою згодою Редакцiйної Колегiї. Заголовки i роздiлові заставки роботи П. Холодного i М. Бутовича.

VII ЧАСТИНА:
ЗМІВ ВАЛ

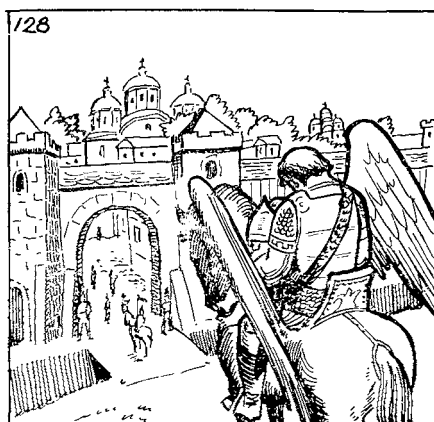
Красується княжий Київ на всю Україну.

Сидить князь Володимир на високому престолі, суди судить, державою управляє.

А в столиці залізне військо, батьківщини горда оборона.

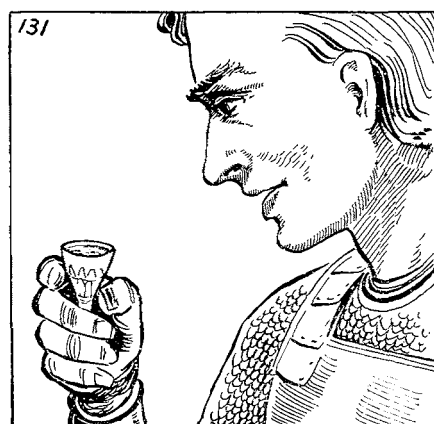
„Вітай, Києве, землі моєї рідної столиці!”

„Я, Богута-Багатир, прошу тебе, князю: прийми мене на лицарську службу”.

„Приймаю тебе, юний лицарю. Думаю, що не осоромиш землі рідної”.

І на знак, що Богута княжим воєм зробився, князь звелів подати йому чару зеленого вина.

А мале печеніженя на пригородді в баби Пугачихи росте-виховується.

(Продовження буде)